

פרוטוקול מס' 130
מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' ג' כסלו תשל"ו 7.11.75 שעה 8.30

נכח:

חברי הועדה: י. ארידור - היו"ר

נ. אליעד

י. בארי

מ. הכהן

א. ורדיגר

א. יריב

ב. מואב

ב.צ. קשת

מוזמנים:

ש. רותם - משרד הפנים

י. לוי - משרד הפנים

א. מוניץ - מרכז השלטון המקומי

מזכיר הועדה: י. ברזני

רשמה:

א. גושמן

סדר היום: (1) דיון על מסקנות הוועדה בענין המצב בבתי הסוהר,
הצלסה"י של חה"כ נ. אליעד וי. בארי

(2) חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 16) תשל"ה-1974
(ארבונה עירונית על דירות ריקות)

היו"ר י. ארידור:

אני פותח את הישיבה. על סדר היום שני נושאים. לפני שניכנס לדיון בנושאים אלה, אני רוצה לאמר משהו על ענין שהתעורר בזמן האחרון, ונספח אליו הובא לידיעתי הבקר. הנושא הוא מכות נגד עצירים במשטרה, ומסקנות המשטרה בנושא זה.

אני מתייחס לפסק-דין משמעתי, שהוצא נגד קצין משטרה ושני סמלים, על כך שהם הכו עציר, ולגבי הצורה של הבאת העציר. אני אקרא את העובדות הבאות שנקבעו בפסק הדין: "א. הנאשם באפן אישי, הוא יחד עם רש"ס זילכה וסמ"ר ממן הפילו את שאל צדוק לריפפה, כבלו ידיו ורגליו באזיקים והכהו באלות בחלקי גופו השונים וזאת ביום 28.1.74 בשעות שלפני הצהריים, שעה שצדוק נחקר על פריצה לסניף הדאר בגבעת ברנר.

ב. בעקבות המכות שהוכה, אושפז שאל צדוק לבדיקות בבי"ח אסף הרופא לתקופה של כשני ימים. במ עשיו אלה עבר הנאשם את העבירה עפ"י הפיסקה 89 של התוספת לתקנות המשטרה... דהיינו שימוש באלימות כלפי אדם ללא צידוק."

עלי לציין שלאחר הקביעות האלה שאני מצטט אותן מפסק-דין של בית דין משמעתי של המשטרה, הענש שהוטל על מפקח עינבר היה מאסר על תנאי לשלשה חדשים והורדה בדרגת מפקח לסמל ראשון. הענש לשני הסמלים: אחד הורד לסמל שני, והשני הורד לדרגת רב-שוטר, ז"ר הורדה בדרגה אחת, בצרוף קנס.

פניתי לשר המשטרה על כך, ששלשה אלה ממשיכים להיות בעלי דרגה במשטרה וממשיכים לשרת במשטרה, וזאת כאשר לשר המשטרה יש סמכות לשחרר אותם משרות המשטרה.

לא יתכן שהם יהיו ממונים על שמירת החוק. אני חושב, שדבר כזה מהווה בזיון למשטרה ומהווה פגיעה באותם שוטרים טובים הממלאים את תפקידם במסירות, וכן באותם בעלי דרגה כמו רב-סמל, ורב-שוטר, שהם לא ראויים שיעמידו אנשים שעשו מה שעשו בדרגה אחת יחד אתם.

צריך לבער מהשרש כל שימוש באלימות, במיוחד מהסוג הזה נגד אנשים חסרי-ישע.

יש מקום, ששר המשטרה ינקוט צעדים

קצת יותר מרחיקי-לכת.

רק הבקר קבלתי תלונה נוספת מעו"ד מ.אלוני על כך שלקוח שלו הוכה באכזריות ע"י שוטרם ממשרת טול-כרם. השופט א.סגלסון קבע את הממצאים הבאים: "הזדעזעתי לראות את סימני המכות על גופו של החשוד, אשר לדבריו נגרמו לו ע"י שוטרם במשטרת טול-כרם. אני אמצא לנכון להביא הענין לחקירת משטרת ישראל".

עלי להוסיף, שאחד הדברים שאני גמה עליהם הוא שאנשים מואשמים במכות אכזריות כלפי אדם כבול בידיו וברגליו, ואינם מובאים לבית משפט פלילי, אלא לבית דין משמעתי.

אני אפנה את תשומת-לב שר המשטרה גם לנושא השני, כדי שתפתח חקירה וימסר דוח לוועדת הפנים בנושא הזה.

מ. הכהן:

אני מבקש להעלות לסדר היום של הוועדה את המצב בקרית שמונה, ביחוד לאור מה ששמענו הבקר בחדשות על הפגנות בעד והפגנות נגד, ואסיפות למען הדחה ונגד הדחה. נדמה לי, שקרית שמונה הוא אחד המקומות הרגישים מבחינה בטחונית, וגם על רקע ההדחות בעבר, מהראוי שוועדת הפנים תתייחס לזה.

נתייחס לזה, בקצרה.

היו"ר י. ארידור:

ב. מואב :
אם יהיה דיון בוועדה, יועלו כל הבעיות של קרית-שמונה והמצב שם. בשלב זה, אני מציע שוועדת הפנים תבקש משר הפנים להתערב באופן אישי שם כדי להרגיע את הרוחות.

היו"ר י. ארידור :
השאלה היא מה ועדת הפנים יכולה לעשות בנושא הזה מבחינה ציבורית. אם יש הצעות לחברי הוועדה, כדאי שנשמע אותן בשלב זה.

ב. מואב :
בעבר, כשהיו מקרים של "כלנתריזם" וגם בעיות שהיו בתוך המועצה המקומית, הן הועלו בוועדת הפנים. אינני יכול לאמר שהדברים האלה תקנו את המצב. יש כאן אנשים בעלי ותק בענין הזה. אולי ח"כ קשת יעיר את שימת-לבנו בענין הזה.

ב.צ. קשת :
מה שונה הפעם הענין בקרית-שמונה? בקרית שמונה עלתה לשלטון רשימה לא מפלגתית - לדעתי, בצדק מחלט - מתוך זה שהתושבים נמאס להם מה שקרה בקרית-שמונה כל השנים עם כל המפלגות. בעבר, מרכזי המפלגות התערבו ונסו למנוע, אם זה "כלנתריזם" ואם זה סתם "שמחה" באיזה שהוא מקרה. הפעם, הדבר הזה בלתי אפשרי, כי מצד אחד עומד אדם אשר טוען - בצדק - שיש לו תמיכת הציבור, ומצד שני עומדים האנשים אשר אומרים: "תמיכת הציבור זה ביום הבחירות. היום אתה תלוי באלה שנבחרו ע"י הציבור ואם אלה שהלכו אתך אז, מפנים לך עורף, אז אתה במיעוט".

לאלוני יש אהדה רבה וגם למתנגדים יש אהדה רבה. לכן, קורה שם מה שקורה.

לדעתי, איננו יכולים לעשות יותר מאשר לפנות בקריאה לאנשם, שיסמרו על השקט וידאגו לכך שעניני המקום יתנהו בסדר. איננו יכולים להתערב לצד מישהו. איננו יכולים להשפיע שם על-ידי צד שהוא.

היו"ר י. ארידור :
כשאנו קוראים לאנשים לשמור על הסדר - בעצם, אנשי קרית שמונה לא הפריעו את הסדר. המשטרה אסרה הפגנות. אני לא חושב, שכאשר האיסור הוא דו-צדדי, אנחנו צריכים להתערב, כי אנחנו עלולים לפגוע באנשי המקום, כאילו בלי פניית ועדת הפנים הם לא יסמרו על הסדר. לכן, אני שואל מה יכולה ועדת הפנים לעשות?

י. בארי :
הצעתי נובעת מהצהרתו של ראש העירייה; לפני ימים מספר הוא פנה לשר הפנים לפזר את המועצה ולערוך בחירות חדשות במקום לפי החוק החדש של בחירת ראש רשות וסגניו.

מה שאנו יכולים זה להזמין את שר הפנים או מנכל משרד הפנים, שיסדר לנו דוח על הנעשה שם במישור המוניציפלי, אם ראש המועצה יכול לפעול או לא, ואם יש אפשרות לפזר את המועצה. אולי נזמין גם את הצדדים הנצים, ואז אנחנו יכולים לקבל מסקנות.

היו"ר י. ארידור :
אם הוועדה תמליץ לפזר, אז יש כאן השלכה משפטית.

י. בארי :
לכן אני מציע רק להזמין ולשמע.

נ. אליעד :
אני תומך בהצעתו של ח"כ י. בארי.

מ. הכהן :
אני מצטרף להצעתו של ח"כ בארי מהנימוקים הבאים: אין לנו דוגמא ולא היה כדבר הזה כאשר בחירות היו למעשה בחירות אישיות בקרית שמונה. כאן מתעוררת

שאלה שהחוק אינו עומד לצדנו מבחינה זאת שראש העיר נבחר בחירות אישיות. לכן, יש מקום במקרה ספציפי זה לדון אם אין מקום לפיזור המועצה ועריכת בחירות חדשות.

היו"ר י. ארידור: נקבל את ההצעה להזמין את שר הפנים לדווח לפני הוועדה על המצב בקרית שמונה. נשתדל לעשות את זה עוד ביום שלישי הקרוב.

מ. הכהן: כידוע הרכבו או מרכבות עתה המועצות הדתיות לפי החוק. אני בקסתי לפני כמה חדשים, שנקיים כאן דיון על צורת הרכבתן ואפן הרכבתן ונשמע משר הדתות או מנציגו איך הדבר הזה נעשה. יש לי השגות על הענין הזה. אני חותר למינהל תקין גם במועצות הדתיות.

דומני, שעדיין יש אפשרות, כל זמן שהמועצות לא הרכבו ומבחינה חוקית לא פורסמו ב"רשומות", יש אפשרות להתערב. לאור הדברים שהגיעו לאזני, למועצה הדתית בתל-אביב יש יו"ר וארבעה סגנים בשכר. לאור המצב הקואליציוני המשתנה בתל-אביב, עומדים למנות עוד סגן בשכר. היתי רוצה שנמנע את הדבר הזה לפני שיהיה מאוחר.

היו"ר י. ארידור: אני בהחלט חושב, שהצעתך ראויה לדיון, ונקיים דיון על זה בהקדם האפשרי. כמה זמן יש עוד כדי לקיים דיון אפקטיבי?

מ. הכהן: זה היה צריך להיות ב-1 באוקטובר, אבל עדיין זה לא פורסם ב"רשומות" ויש אפשרות לעכב את הקביעה.

1. דיון על מסקנות הוועדה בענין המצב בכתי-הסוהר, הצלטה"י של חה"כ נ. אליעד דיבארי

היו"ר י. ארידור: מונחת לפנינו שיותה שהוכנה ע"י חברי-הכנסת קשת ואליעד. אלה הצעות ראשונות. אני מציע, שנקרא את המסקנות ונסכם אותן סופית.

י. ברזני: (קורא) "ר ק ע" ההצעות לסדר היום הועלו לאחר שני ארועים חמורים שקרו בבית-הסוהר ברמלה, כאשר בארוע הראשון נמלטו שני אסירים בטחוניים ממנו והגיעו ללבנון, ובשני - תפסו שלשה אסירים, בעזרת אקדח שהוברח להם מן החוץ, בני ערובה וביניהם סוהר. לאחר שהוועדה קיימה דיון בהשתתפות נציג בתי הסוהר, הוטל על ועדת המשנה לעניני משטרה ובתי סוהר, בראשותו של ח"כ ב.צ. קשת, להמשיך בבירור הנושא.

ועדת המשנה בקרה בבתי סוהר ברחבי הארץ (ובחלק מהם ערכה ביקורים חוזרים), נפגשה עם מנהלי בתי הכלא, קצינים וסוהרים וראיינה אסירים, כדי לעמוד על התנאים השוררים במקום, מן ההבט הבטחוני ותנאי עבודתם של הסוהרים וכן עמדה על בעיות התזונה, הטיפול הרפואי והמגורים של האסירים. לאחר שהוועדת הפנים ואיכות הסביבה שמעה דו"ח של ועדת המשנה וקיימה ישיבה נוספת עם נציג בתי הסוהר ועוזריו הבכירים, הגיעה למסקנות הבאות:

היו"ר י. ארידור: אנו מאשרים את הרקע.

י. ברזני: (קורא) מסקנות:

1) הוועדה מצאה שברוב בתי הסוהר בהם ביקרה, מצבת כח האדם של הסוהרים קטנה מהתקן. הוועדה התרשמה שגם תקן מלא אינו עונה דיו על צרכי הבטחון של בתי הסוהר והצרך בהפחתת נטל העבודה המוטל על הסוהרים.

ג. אליעד: זה יותר מדי כללי בנושא היחודי שעליו הועלו ההצעות לסדר היום. ההצעות לסדר היום היו עקב מקרה חמור שבו נתאפשר לשני חבלנים מסוכנים לעבור, לצאת ולהגיע עד לבנון בלי שום גילוי ובלי שום דבר שאפשר היה לאתר. זה זיעזוע, וזה הביא לכל ההצעות האלה. אני עברתי על כל הרשימה של המסקנות. זה הסעיף היחיד שבכלל יש לזה זכר. בדמה לי, שזה לא עומד בפרופורציה לחומר ולנושא שהועלה בדיון. התי רוצה לשמוע מדוע הצליחו ומה נחקר וכו'.

ב.צ.קשת: על זה צריך להחליט: האם ועדת המשנה היא ועדת חקירה או זו ועדה הלומדת את הבעיות. אני יצאתי מתוך עקודת מבט, שאנו ועדה הלומדת את הבעיות ואיננו ועדת חקירה, כי ועדת חקירה עובדת במתכונת אחרת.

לדעתי, לא לוועדת-המשנה ולא ליו"ר שלה, אין סמכות להוציא מסקנות בקשר למקרה הזה, אם סמל התרשל בתפקידו או שוטר לא היה בסדר או יש לקחת בחשבון שהחדר נמצא במצב כזה שלא רואים מהצד מי נכנס לתוכו. הערות אלה עשינו בשעה שבדקנו את המצב, אבל שאנו נוציא מסקנות - אני חשבתי שזה לא בסמכותנו וגם לא תפקידנו.

לכן, כשאנו מדברים על הרקע הכללי, לדעתי זאת התשובה. אם המצבה לא מספיקה ואם התקן לא מספיק והתנאים אינם מתאימים - זאת התשובה היסודית לדבר הזה. כמובן, אי פה אי שם יש גם הנושא ששמו אדם. אבל, האם בסמכותנו לקבוע מי אשם בדבר הזה? האם תפקידנו לאמר שקצין התמוטט? האם תפקידנו לקבוע אם הוא התמוטט קדם בגלל העומס של העבודה ולכן לא השגיח טוב, או התמוטט אחר כך בגלל מה שקרה?

בבקשה, נבדוק מה תפקיד ועדת-המשנה. ועדת-משנה : זאת הוקמה מכיון שוועדת הפנים החליטה שרצוי שמספר מצומצם של חברי הוועדה ילמד כל הזמן מה נעשה במסגרת ובבתי הסוהר והיא לא הוקמה בגלל המקרה הזה. השאלה אם אתם חושבים שאנחנו צריכים להיות ועדת חקירה.

ג. האם זה מתאים, לפי איזה שהוא תקנון, להפך לוועדת חקירה, והשאלה איך אנו צריכים לעבוד, לפי איזה דפוסים. ואז, אנחנו צריכים להזמין את הקצינים, הסמלים ואלה שעזרו לאסירים לברוח. ואז, מה? להעמיד אותם לאיזה דין? פלילי? משמעתי? בבקשה, הבה נדון.

לכן, אני מסביר למה הגישה היא למסיבות של בתי-הסוהר.

יש מנהל בית-כלא ששוחרר כי הוא לא יכל היה יותר לעמוד במשימה. מנהל בית הכלא הגדול ביותר, אחרי 12 שנה, לא יכל היה יותר והועבר לתפקיד אחר. האנשים עובדים בתנאים בלתי אנושיים. שמו לו פצצה, ירו על ביתו והודיעו שיחטפו את בתו בת ה-17. יש רקעים, שאיננו יכולים להביא.

א. ורדיגר: בכל זאת, צריך להיות קשר בין הרקע והמסקנות. אמנם, איננו ועדת חקירה. אין לנו סמכות לזה. אבל, בכל זאת, בבירורים שלנו באותם מקומות, שאלנו ובדקנו את הנושאים הספציפיים האלה וקבלנו תשובות.

לכן, אני מציע, כדי להשלים את העניין הזה, אולי נכניס פיסקה אחת לרקע, שבהקשר לשני מקרים אלה, הנוגעים בדבר נשאלו ובדקנו את העניין וקבלנו הסברים. אי אפשר שהמסקנות תהינה תלושות מהרקע. אנחנו ועדת-משנה לענינים אלה. יכלנו לכתוב את המסקנות האלה גם בלי המקרים הקונקרטיים.

לכן, בקטע השלישי של הרקע, היתי מכניס את זה
שוועדת המשנה בדקה את הענין ושאלה שאלות.

מ.הכהן :
הרקע והמסקנות אלה שני דברים נפרדים. בריחת
האסירים, הכנסת האקדה ותפישת בני ערובה, אין
לזה כל קשר עם תנאי השרות של הסוהרים. אם יש לזה קשר הדוק עם
הרקע, היו צריכים להיות מקרים כאלה בכל יום. עובדה, שזה מקרה
יוצא דופן, וזה מלמד שכאן היתה הזנחה בכוון אחר.

לא - זה נושא לדיון. אם ועדת-המשנה יכולה להפך לוועדת חקירה או
אבל, המסקנות שהן ראויות לעצמן בנוגע לתנאי
השרות של הסוהרים, זה דבר שוועדת הפנים צריכה לתת את דעתה על כך
בלי קשר לרקע להצעות לסדר היום.

י. בארי :
מבחינה עקרונית, נראית לי גישתו של ח"כ קשת.
אנחנו שוכחים שהנושא לא היה שני ארועים
חמורים, אלא המצב בבתי-הסוהר ומצב הבטיחות בבתי-הסוהר. עילת
הדחיפות היתה שני הארועים האלה.

מה שניתן לעשות - כיון שמבחינה פסיכולודת
זה מפריע לכמה חברים כאן - אינני זוכר אם נציב בתי-הסוהר מסר
בשנה שעברה דוח וממצאים, אבל נדמה לי שכן - אפשר אולי בתמצית,
בגמר הרקע, לאמר שנציב בג' הסוהר מסר כך וכך וחברי הכנסת שאלו
כך וכך, ואחרי זה לעבור למסקנות. אבל, המסקנות אינן יכולות
להתייחס לשני ארועים אלה. המסקנות - לא. הרקע - כן.

נ. אליעד :
אני מצטער שאנו נכנסים לפורמליסטיקה מאובנת
כזאת. היתי רוצה לראות את הנושא והנימוקים.
אי-אפשר להתעלם מכל הנושא ולתת כותרת קצרה כדי לא לתפוש הכל,
אי-אפשר להגיד: "אני מדבר רק על מצב בתי-הסוהר".

אני דוחה את מה שאמר ח"כ בארי. אני מקבל את
מה שאמר ח"כ קשת. הוא לא נאחז בצד הפורמלי. אילו כתבנו על המצב
הבטחוני ובריחתם של שני האסירים, אז כן היו מכניסים את המסקנות,
שאני תובע אותן? אז הדברים שאמר ח"כ קשת אינם תופשם?

(היו"ר י. ארידור: האם יש לך הצעה אחרת?)

אני רוצה להתייחס למה שאמר ח"כ קשת. ועדת כנסת
היא המבקרת וסמכותה היא ביקורת על הממשלה, אבל אחד מתפקידיה הוא
לבדוק אם הממשלה מבצעת את תפקידה כראוי. היא נציגת העם, היא
בוחרת בממשלה ורוצה לדעת אם היא ממלאה את תפקידה כראוי.

קרה מקרה מצער בבתי-הסוהר. העלינו את הנושא.
ועדת כנסת צריכה ללכת ולחקור. יש הבדל בין חקירת אשמה פלילית
ובין חקירת כל אחד מה הוא עשה ובין המצב; העבודה, כח אדם, האם
תנאי הבטיחות היו משביעי רצון ביחס למקרה הזה? האם הקשר בין
נציבות בתי-הסוהר ובין המפקחים היה משביע רצון? כל זה קשור לענין
הזה. בקשר לענין הזה, האם המקום שבו מוחזקים האסירים הוא מקום
טוב או לא? לא חקירה של נאשמים ואנשים. אבל, על סדרים ועל תקנות
ועל מצב וכח אדם, ההתייחסות בענין זה בוודי שכן יכולה להיות.
האם לא הזמנו את ראש הג"א ובדקנו את ענין המקלטים?

זאת ועדה שבאה לבדוק את הענינים. אם ח"כ קשת
יגיד שבדקנו את כל הדברים האלה, אבל הואיל ודברים כאלה אי אפשר
לפרט, אנחנו מפכנים לקבוע שזה היה לשביעת-רצוננו, אני מבין שלא
תהיה מוכן להגיד את זה, כי זה מחייב. אם ועדת כנסת דנה בנושא,
ומגיעה למסקנה שהיא היתה שבעת-רצון מהתנאים, פרט לכח-אדם ולהכללות
האלה - בבקשה. אני לא אתוכח. אני אגיד שאין לי מה להוסיף, פרט
לדברים הכלליים האחרים. אחרת, אנחנו מוכרחים כאן להביא את דעתנו.

היו"ר י. ארידור: יש נכונות מצד החברים, עם מי שבדעה עקרונית
הפוכה, יש נכונות לשלב איזה שהוא ביטוי לגבי
הקשר בין הרקע והמסקנות. האם יש לך הצעה לביטוי כזה?

ג. אליעד:

אני צריך לבקש מחברי ועדת-המשנה, שיעשירו אותנו בידיעות, מה הם מצאו ביחס לנושא הזה. האם אין להם המלצה כיצד אפשר לקדם סכנות כאלה בעתיד? זאת צריכה להיות ההמלצה הראשונית. אני רוצה איזה שהן המלצות בכמה נקודות, האומרות שרצוי שיעשו את זה וזה וזה, או שיציינו גם אם נעשו כמה דברים כדי למנוע השנותם של מקרים כאלה.

ב. מואב:

הוועדה שהיתה מרכבת מח"כ קשת כיו"ר וחה"כ ורדיגר, הרליץ וקורן, עשתה את עבודתה והשקיעה הרבה זמן ועבודה בנושא הזה. היא הבינה את תפקידה כפי שהבינה, ואני מניח שהמסקנות כאן הן לאחר שלמדו את הנושא והתעמקו בו. אינני יודע אם הוועדה עסקה גם באותם אספקטים שהעלה ח"כ אליעד, ויכל להיות שעכשו אנחנו מדברים על דבר שאיננו קיים.

אם הוועדה עסקה בנושאים האלה, אז אני מציע לשלב את הדבר. אם לא - יש לנו אפשרות, לפי התקנון, לא לפרסם את מסקנות הוועדה, ולשלב את הדבר. או שנמשיך בעבודת הוועדה או שהיא תקדיש זמן נוסף למה שהעלה ח"כ אליעד.

א. ורדיגר:

בזמנו, בהקשר לשני במקרים האלה, הופיע בפנינו נציב בתי הסוהר והנוגעים בדבר ומסרו פרטי פרטים על כל מה שקרה. לא רק לפני הוועדה, אלא גם לפני המליאה. הפרטים נמצאים בפרוטוקול ואלה פרטים מדויקים ביותר.

לכן, אני לא חושב, שהכל צריך להשתקף כאן

במסקנות האלה.

לגבי הדבר הקונקרטי, אני חושב שנסתפק בזה שנמצא נוסח שתהיה בו פיסקה אשר תספק את כלנו ותקשר את המסקנות עם הרקע, ונסתפק בכך.

ב.צ.קשת:

לא פעם, בדיונים במליאה ובעיקר בוועדה, אמרתי לנציב בתי הסוהר ולשר המשטרה, שאנו חיים בנסיים. המצב בבתי הסוהר הוא זה שצריך להתברך ששם לא יושבים אנשים מהסוג שישובו לפני כמה עשרות שנים. אחרת, בתי הסוהר היו מתרוקנים שם. אם את בית הסוהר בבאר-שבע בונים האסירים מהתחלה, והמצבה של אנשי המשטרה אינה מספיקה - תארו לכם מה אפשר היה לעשות שם בביקורים כשבאים מאות אנשים לביקור בבגדים ציבליים. א"י גם אמרתי, שבזמן שמישהו בונה בית-סוהר, הוא יכול להכין סליקים שבהם ישתמשו כעבור 2-3 שנים. כל העובדים מחזיקים מכשירים שהם מכשירי רצח. הדבר מובן מאליו. אנחנו חיים בנסיים. נסיים + ערנות של אנשי בתי-הסוהר, אשר נאזרים כמובן מבפנים. זה דבר מובן מאליו, וזה מה שמונע ומנע בריחות והתקוממויות. זה המצב.

כשאני בא לדון באיזה שהוא מקרה, הרי גם כשיש התרשלות של מישהו, אינני יכול להתעלם ממצואות שכאשר אני בא לבית-סוהר ועוצר סוהר ושואל אותו מה הוא עושה והוא אומר לי שזו שעת המנוחה שלו. ואז אני שואל אותו: אז מה אתה עושה כאן בפרוסדור? ותשובתו: "הזעיקו אותי לעמוד כאן". ז"א, שבשעת המנוחה שלו מזעיקים אותו והוא איננו נח והוא איננו יכול להיות ערני מספיק.

ג. אליעד:

צריך להגיד את זה. זאת אחריות. אם זאת האמת - צריך לאמר אותה.

ב.פ.קשת:

האמת הרבה יותר חמורה. אבל, לדעתי האשם העיקרי הוא בתנאי עבודה בלתי סבירים של הסוהרים. לכן, אני לא אתנגד שתהיה פיסקה מקשרת בצורה זו או אחרת. אני אתנגד, שתהיה מסקנה שלנו כלפי המקרים האלה. אני לא יכל לחתום על מסקנה בקשר לענין הזה.

היו"ר י. ארידור:

אני מציע תוספת למסקנות לפני הסעיף הראשון, יאמר: ועדת הפנים שמעה הסברים מפי נציב בתי-הסוהר לגבי שני המקרים הקונקרטיים ששימשו עילה לדיון, ועל הצעדים שננקטו בעקבות זה כדי למנוע השנות מקרים כאלה.

הוועדה סבורה שיש לראות תופעות כאלה לאור הרקע הכללי של המצב בבתי הסוהר ולאחוז באמצעים הקשורים בשיפור יסודי של תנאי בתי-הסוהר.

ג. אליעד: ח"כ קשת, אני מבין אותך. אני רוצה להאשים את עצמי, את הכלל, את הממשלה. האם אתה מתנגד שנאמר, שהמקרים האלה נובעים כתוצאה מאותן מגרעות המבויות להלן, ואשר אותן אנו ממליצים לתקן כאמור?

ב.צ.קשת: יכל להיות שחקירה פנימית העלתה שהיתה אשמה של מישהו אחר גם כן.

ג.אליעד: זה ההבדל בין ועדת חקירה וועדה פרלמנטרית. אתם שוכנעתם, ועל זה לית מאן דפליג, שבתנאים אלה זה נס שלא קורים לנו דברים כאלה יום יום. מדוע אי אפשר להגיד את זה?

היו"ר י.ארידור: אנחנו עכשו דנים בסיכום ובמסקנות ומוכרחים להיות מאד קונקרטיים גם בהצעות. אני הצעתי הצעה מאד עונה על המשאלות שלך ועל הצעות הוועדה.

ב.צ.קשת: אני מציע, כיון שאנו נוגעים ברקע בשחונני ביותר, שאנו נקבל את המסקנות + הפיסקה הזאת. יחד עם זה, נוסיף מכתב לשר המשטרה אשר בו נביע את דעתנו החמורה וכו' וכו'. אפשר במסקנות אלה לכתוב שעל דברים מסוימים העבירה הוועדה מכתב לשר המשטרה.

אני מציע, ש-2-3 חברים ישבו וינסחו את הנוסח הזה ושם אני אתן לכם עוד חומר.

היו"ר י.ארידור: ובכן, נוסיף כך: לגבי פרטים הקשורים במצב הבשחונני, פנתה הוועדה במכתב נפרד אל שר המשטרה. השאלה היא, לגבי מסקנות הקשורות במצב הבשחונני, אם יש מסקנות בתחום זה שאינן קשורות דוקא בתחום הקונקרטי. נכתוב כך: לגבי מסקנות הקשורות במצב הבשחונני, העבירה הוועדה את דעתה במכתב נפרד לשר המשטרה.

י. בארי: אני מציע: הוועדה סבורה, שהרקע לתופעות כאלה נעוץ בעיקרו במצב הכללי השורר בבתי-הסוהר.

היו"ר י.ארידור: בבקשה.

מ. הכהן: אני מצטער, שעלי להתנגד לתיקון זה, כי אם יש אשמים במקרה הקונקרטי, אנחנו נותנים להם עילה לצאת משפיטה בענין הקונקרטי.

היו"ר י.ארידור: כן. אם כן, יש אר הנוסח שהצעתי תחילה הרקע א ו ש ר.

מ. הכהן: במסקנות, בסעיף מס.1 אני מציע שנתחם רק למצבת כח אדם שהיא קטנה מהתקן. כאשר גם המצבה הקימת אינה מופעלת, יתכן שאם היא תופעל יתברר שזה כן מתאים.

ב.צ.קשת: ראשית, התרשמנו באמת שהתקן אינו מתאים. שנית, שוחחנו עם כל מנהל בית-כלא ושאלנו אם התקן יהיה מלא האם זה יהיה בסדר. התשובה היתה: לא. כשאני בא לבית סוהר ושואל למה בעמדה זו וזו אין שומר, ואומרים לו שאיש האוצר אמר שאין צריך - זה נורא. אבל, מפקד בית הכלא אומר שיש צורך. זה בתקן. לא במצבה. אין לו תקן בשביל העמדה הזאת. האמן לי, ח"כ הכהן, התקן אינו מספיק. האנשים עובדים בתנאים בלתי אנושיים גם כשהתקן מלא. חוץ מזה, אנו אומרים "התרשמה" אבל זאת התרשמות ממש מתוך למידה.

מ. הכהן : דומני, שאי אפשר להשאיר את זה פתוח להתרשמות, אלא הדבר חייב להיות מעוגן בדעת מומחים; לא איש האוצר ולא מנהל בית-הכלא - שהוא אינטרסנט ישיר להרחיב את התקן שלו - אלא יתכן וצריכה לקום ועדת מומחים שתקבע תקנים לבתי-סוהר, ואחר כך נוכל לתבוע מילוי התקנים.

לאמר שהתרשמנו על סמך זה שמישהו אמר שאיש האוצר לא אישר תקן - זה חפוז מדי.

נ. אליעד : הוועדה התרשמה התרשמות - זה איתות לשר המשטרה, שהוא צריך לכוונן את הוועדה הזאת שתבדוק. זאת אחריות שלו ולא שלנו. אנחנו לא ועדת חקירה, אלא ועדה הבודקת את הדברים. הוועדה מתרשמת ויצאה ידי חובתה; היא אמרה שכך היא התרשמה. יבוא השר ויבדוק את זה ויגיד, אולי הוא יגיד שהוא שבע-רצון ולא חסר תקן. אבל, אם יהיה משהו, חלילה, חמור, ויתברר שהשר לא בדק את הנושא, אני אגיד שהשר לא מילא את תפקידו ולא בדק וחקר אחרי מה שאמרה הוועדה. לכן, אני תומך בדברי ח"כ קשת.

מ. הכהן : היות והוועדה גם ממליצה, אולי אפשר להמליץ על נושא התקנים.

היו"ר י. ארידור : נוסיף: "ממליצה לבדוק את נושא התקנים בבתי-הסוהר".

א. ורדיגר : העניינים מפוזרים ואני מציע שאת הסעיפים הבאים נרכז בהתאם לנושאים.

היו"ר י. ארידור : זה לא יהיה הסדר של הסעיפים. יו"ר ועדת-המשנה ירכז את הסעיפים לפי הנושאים. מסקנה 1 א ו ש ר ה.

י. ברזני : (קורא המסקנות)

2. הוועדה נוכחה בביקוריה שבחלק מבתי הסוהר, חדרי המגורים לסוהרים אינם מתאימים לשמש את יעודם וממליצה לעשות בהקדם לשיפור תנאי המגורים כדי שסוהר יוכל לנצל את שעות המנוחה אחרי מילוי תפקידו.

א ו ש ר

3) הוועדה עמדה על העובדה שחלק גדול מהסוהרים מתגורר במרחק רב מבתי הסוהר, בהם הם משרתים, וממליצה שייעשו מאמצים למציאת דיוור מתאים בקרבת בתי הסוהר, לסוהרים.

א ו ש ר

4) הוועדה מציינת שאמנם חלה התקדמות בשטח הטיפול הרפואי בבתי הסוהר וממליצה על הגברת הטיפול הפסיכיאטרי והעמקת העבודה הסוציאלית בקרב האסירים.

א. ורדיגר : אני חושב, שאנחנו כאן צריכים קצת להרחיב את הסעיף הזה בקשר לטיפול פסיכיאטרי ועבודה סוציאלית. צריך להסביר אותו. צריך לחייב. אנחנו נתקלנו בבעיות קשות מבחינות אלה. אנחנו קובעים בתחילת סעיף 4 שחלה התקדמות. אני לא יודע מה זה התקדמות, כי נתקלנו בבעיות חמורות. אני מסכים שידובר על התקדמות בחלק מהסעיף, אבל לא בפתחת הסעיף, כי אם זה באמר בפתחה, זה כאילו אישור שהמצב כבר טוב.

ב.צ.קשת : צר לי שחברי לוועדה לא הרגיש שחל שיפור בשטח הרפואי אפילו מנקודת מבט שנפתח בית חולים רציני ברמלה - דבר שלא היה קדם. באמת הרגשנו שחל שיפור במרפאות ובבית-כלא אחד מצאנו קצין שעבר שרות רפואי כדי להיות במרפאה וכו'.

מה שמדאיג אותי זה הטיפול הפסיכיאטרי. אין כח אדם - טען ד"ר סילפן. אותי זה לא מעניין. אני רוצה שיהיה טיפול פסיכיאטרי. יושבים בכלא אנשים שהם פסיכופטים. אנו נתקלים בהם בעיקר בכלא שאטה. לקבוע מסמרות - אין בסמכותנו. איננו מבינים בזה. אבל ברור שזה לוקה בחסר, למרות שפתחו מחלקה מיוחדת לחולי נפש ברמלה. מי מעביר את האסיר מכלא דמון או מאשקלון לבית החולים לחולי נפש? מפקד הכלא. לא רופא, כי אין שרותי פסיכיאטרי מספיק. בעבודה סוציאלית חסר תקן. חסרים עובדים סוציאליים.

לדעתי, צריך גם יתר פיקוח מרכזי על העבודה

הסוציאלית הזאת.

אפשר להוסיף: "פיקוח מרכזי מוגבר".

היו"ר י. ארידור:

אני מרגיש שזה חסר, אבל להכנס לפרטים אינני יכול ואינני מוסמך.

ב.צ.קשת:

לגבי החלק השני, נכתוב: "הוועדה בדעה שיש מקום להגברת הטיפול הפסיכיאטרי ושיפורו, וכן פיקוח

היו"ר י. ארידור:

מרכזי מוגבר."

בודאי שחל שיפור בשטח הטיפול הרפואי. אני התייחסתי לטיפול של הסעיף בשני הנושאים של טיפול פסיכיאטרי ועבודה סוציאלית. אני מצטער על כך שאתה טוען שאיננו יכולים להכנס לפרטים ואיננו יכולים להמליץ דברים. הרי אנו לא אנשים התלושים מהדבר. אני יודע, שהתרשמנו עמוקות, וגם כאן בוועדה השתקף המצב של דאגתנו בשני נושאים אלה.

א. ורדיגר:

לכן, אני טוען שהפיסקה המצומצמת הזאת בשני נושאים כל כך בעייתיים, זה מעט מדי. אני מציע שאנו כאן כוועדת-משנה נציין שראינו בדאגה את הנושאים האלה ואנו אומרים שבשני נושאים אלה יש לעשות ולפעול כדי לשנות את המצב.

נשאר את הפרק הראשון. אני מסכים למלה "בדאגה" ויחד עם זה להדגיש את שני הנושאים.

י. בארי:

כשמדברים על דברים כאלה לט צריך להגזים. אני יותר מודאג מהטיפול הפסיכיאטרי בבתי-הסוהר. אנחנו ממליצים להגביר. זה אני מקבל. אבל, לראות בדרגה - זה יותר מדי.

נ. אליעד:

היו"ר י. ארידור: הנוסח הוא: הוועדה בדעה שיש צורך להגביר הטיפול הפסיכיאטרי ולהעמיק את העבודה הסוציאלית בקרב האסירים ולחזק את הפיקוח המרכזי בנושא זה.

א ו ש ר .

(קורא המסקנות)

י. ברזני:

(5) הוועדה סבורה שלא נעשה מספיק בתחום השיקום לאסירים לפני השחרור מהכלא ואחריו, ואין, לדעתה, ומעקב אחרי דרכי השיקום.

היו"ר י. ארידור: יש מקום לשנות קצת את הניסוח. הבעיה כאן אינה שלא נעשה מספיק, אלא מכל הסעיפים לא זה הסעיף שבו צריך לגנות את הנהלת בתי הסוהר.

אני חושב, שצריך לכתוב שיש לשפר בתחום השיקום לפני השחרור ואחריו. צריך למחוק את המלים "שלא נעשה מספיק".

אני הצעתי בשעתו, שתיבחן האפשרות להעמיד אסירים המשתחררים בתום תקופת 2/3 מענשם, להעמיד אותם תחת פיקוח של קצין מבחן באותה תקופה של השליש, ואז יש אינסטיטוטיוני היכל לדאוג לשיקומו וחייב לדאוג לשיקומו. ככל שתקופת המאסר יותר ארוכה, פרק השיקום יותר גדול, ואז גם החלק של השליש יותר גדול ואז יש לבנו אינסטיטוט. מעמדו של השליש יהיה כמו היום. גם היום אם בתקופת השליש הוא אינו מתנהג כשורה, יש אפשרות להחזירו.

אבל, המטרה של דברי היא, שהוא יהיה בפיקוח קצין מבחן. אותו דבר היום, ללא צורך בשינוי חוק, אפשר פשוט להנהיג, שוועדת שחרורים מצמידה קצין מבחן לאסיר המשתחרר, וזאת דרך מתאימה לנסות לשקם את האסירים.

ג. אליעד: הבעיה אינה של הנהלת בתי סוהר, אלא הבעיה היא לכונן מוסד שיטפל בשיקום העברין. אני חושב, שצריך להיות מוסד מיוחד שהוא יהיה על שיקום האסיר, ואז ישקול גם את ההצעה של היו"ר, שהיא נראית לי. אינני יודע אם קצין מבחן הוא גם משקם, אבל צריך לדון בנושא של כנינו של מוסד שיקום לאסיר. אין לנו מוסד כזה ואני חושב שבהזדמנות זאת זה צריך לקבל ביטוי.

לכן, אני מציע שתהיה זאת פיסקה מיוחדת הממליצה על כינון מוסד לשיקום, ותיבדק גם אפשרות של העמדת האסיר ע"י קצין מבחן. ז"א, רעיון שלם שיתן תשובה לשיקום האסיר.

ב.צ. קשת: הבעיה היא הרבה יותר עמוקה מאשר נוכל להתייחס אליה במסקנות אלה. יש מוסד וולנטרי המטפל בשיקום האסיר. בזמנו, ח"כ סורקיס ואני חלמנו על הקמת מוסד עם תקציב ממשלתי רציני שיטפל בשיקום האסיר, כי ראינו בזה הזדמנות להציל נפש בישראל. בינתיים, קם עוד מוסד וולנטרי המטפל בזה, בצורה יפה מאד. זה שגעון של יהודי נחמד, שפתח משרד וצרף עוד ששה איש והם מטפלים. אני חשבתי לזמן את הגורמים האלה לוועדת-המשנה.

אינני מציע שנביא איזה שהן מסקנות בענין זה.

העמדת האסיר בתקופת השליש תחת פיקוח של קצין מבחן, לא תיתן שום דבר לשיקומו. אין קציני מבחן. אין כח אדם. ההמלצה שלנו תשאר תלויה באויר. אני מציע שמחוץ למסקנות, הוועדה תציע שאנו נטפל בכעיה הזאת בנפרד.

אני מוכן שלא נשתמש בביטוי "סבורה שלא נעשה מספיק", אלא נעמוד על כך שיש צורך להגביר את ענין השיקום לאסירים לפני השחרור ובעיקר לאחר השחרור. אני אפילו מציע שלא נכניס את ענין המעקב אחרי השחרור, כי זה לא שייך לבתי סוהר.

אני מציע, שנקבל את החלק הזה כהחלטה של ועדת הפנים. אולי בהתחלה כל ועדת הפנים, ואחר כך במסור את זה לוועדת-המשנה, שתטפל בסוגיה זאת. (נ.אליעד: מה הקשר בין פיסקה זאת ובין הנהלת בתי-הסוהר?) חשבנו שבמסקנות של ועדת-המשנה צריך להתייחס גם לנקודה זאת. היינו רוצים שעבודת השיקום תהיה רבה יותר. יחד עם זאת, חייבים לאמר מלה על מה שנעשה בחוץ, אם כי זה לא מחייב אותם. אבל, להכנס לפרטים - רק אחרי בדיקה.

מ. הכהן: אני מצטרף לדברי ח"כ קשת, אבל מציע להוציא את המסקנות ולהתייחס לנושא זה באופן בפרד לחלוטים. אנחנו דנים כאן במצב הפיזי של האסיר בתקופת מאסרו. ענין השיקום זה מה שקורה אתו לאחר צאתו מבית הסוהר. יתכן ויכולה להיות פיסקה אחת ויחידה האומרת שהוועדה סבורה שיש להגביר את הפעולה בתחום השיקום לפני השחרור. כל מה שקשור לאחר צאתו - זה נושא שצריך לבחון אותו.

א. ורדיגר: לי נראית הצעת היו"ר בענין קצין מבחן, כהצעה במקומה. אני חושב, שגם הנושא של קצין מבחן זאת בעיה נפרדת.

היו"ר י. ארידור: כשבית משפט מצווה על מישהו שהוא צריך להיות בפיקוח קצין מבחן, אף אחד אינו נותן את התשובה שאין קצין מבחן.

א. ורדיגר: הענין של קצין מבחן זאת הצעה חשובה ואנחנו יכולים לדון בזה בוועדת הפנים. לכן, אני מציע שבמסקנות האלה נשאיר את הענין הזה כמו שהוא ונסיל על ועדת-המשנה או כל הוועדה, את ענין קצין המבחן.

לענין השיקום, היות ואנו מדברים על בתי הסוהר, נוציא את מה שקורה כאשר האסיר בחוץ. ז"א, אני תומך בענין זה בהצעת ח"כ הכהן.

נ. אליעד: אני רוצה שנקבל החלטה שלמה, שבנושא השיקום נדון בנפרד, ואילוא כאן נסתפק רק בענין השיקום כפי שזה כאן.

היו"ר י. ארידור: אם יש תמיכה בהצעת ח"כ הכהן, נקבל אותה. הוועדה תדון בנושא השיקום. יחד עם זאת, אני מציע באותו סעיף לאמר, שהוועדה סבורה שיש צורך בהקמת מוסד לשיקום. אם נאמר, שבנושא השיקום יש להגביר, בלי לאמר משהו קונקרטי, זה יהיה מימי מדי. צריך לכתוב משהו יותר קונקרטי. לא היתי רוצה שהמסקנות בנושא יהיו מסקנות שיכלו להתקבל גם ללא דיון ובירור וללא הצעות למדר היום. הרי להגביר את הטיפול בתחום השיקום, אפשר לכתוב גם בלי דיון.

י. בארי: נראה לי הרעיון של דברי היו"ר ואני מציע שאנו נאמר, בנוסף לדברים הכלליים, שהוועדה תדון באופן נפרד בנושא השיקום ותשקול הצעות או אפשרויות, או תבדוק אפשרויות כגון קצין מבחן, כגון מוסד מרכזי לשיקום. ואז, אנו יותר קונקרטיים במסקנות.

ב.צ. קשת: אני אישית הגעתי כבר למסקנות האלה. יש מוסד, ובראשו עומד כבוד שופט ב"ת הדין העליון, אשר עוסק בזה. לא יתכן שאנו נוציא איזה שהיא מסקנה לפני שנזמין את האנשים האלה אלינו ונזמין את המוסד המספל בזה, ואת נציבות בתי הסוהר, ונזמין גם אנשי מקצועות חפשיים אשר מבינים בבעיות אלה, נתמסר לבעיה הזאת, ואז נדון. אני מסכים שיהיה כתוב, שהוועדה החליטה שבענין שיקום האסיר היא תקדיש דיונים נפרדים. ופאן, להוציא את המלים "ואחריו" ו"מעקב אחרי דרכי השיקום". נסתפק בענין השיקום לפני השחרור.

היו"ר י. ארידור: אני מבין שהרוב בוועדה הוא בעד הנוסח שהוצע ע"י ח"כ הכהן עם ההערות של ח"כ קשת.

נ. אליעד: גם ההערות של היו"ר בכנסות כאן, כי יהיה דיון בנושא הזה.

מסקנה מס. 5 א ו ש ר ה

היו"ר י. ארידור: סעיף מס. 6 הוא חלק בלתי נפרד מכל המסכת ואתם מציעים שנמחוק אותו.

י. ברזני: (קורא המסקנות)

(7) הוועדה קובעת כי חלק גדול מבתי הסוהר

הקיימים אינם מתאימים לשמש את יעודם, והצפיפות הרבה השוררת בהם גורמת סבל לאסירים ויש לה השלכות על הבטחון.

י. בארי: צריך להסיק מסקנות גם לגבי סעיף 7.

מ. הכהן: מלבד המיקום של הסעיף, היתי מציע כך: "הוועדה קובעת כי בחלק גדול מבתי הסוהר הקיימים שוררת צפיפות הגורמת סבל לאסירים ויש לדבר השלכות על הבטחון." אבל, בשום פנים לא לכתוב שאינם מתאימים לשמש את יעודם, כי אז צריך להציע פתרון לפתור את זה.

היו"ר י. ארידור: התיקון של ח"כ הכהן התקבל.

י. ברזני: (קורא המסקנות)

8) הוועדה קוראת להחיש את הקמת בית הסוהר לצעירים כדי להרחיב את הפעילות השיקומית לאסירים הצעירים.

א. ורדיגר: אני חושב, שהנוסח הזה איננו עונה על הבעיה.

היו"ר י. ארידור: הכוונה היא מוסדות שיקומיים, כדי שהם לא יתקלקלו על ידי עבריינים.

סעיף 8 ת ק ב ל.

י. ברזני: (קורא המסקנות)

9) הוועדה התרשמה ששירות בתי הסוהר עושה מאמצים כדי לתגבר על בעיית הברחות סמים לבתי הסוהר, וקוראת לנציב לחפש דרכים מתאימות להדברת תופעה זו.

סעיף 9 ת ק ב ל.

י. ברזני: סעיף 10. הוועדה סבורה שמספר כלי הרכב העומד

לרשות בתי הסוהר הוא קטן מכדי לענות על

דרישות ניהול תקין ובטוח של בתי הסוהר.

מ. הכהן: אני מציע למחוק את הסעיף הזה, מתוך אותם

הנסימוקים שהעליתי בענין התקן. אנחנו ועדת

משנה, שאיננה מומחה לקבוע מה צריך להיות תקן של רכב בבתי סוהר.

הוועדה יכולה להפנות שימת-לב שר המשטרה שיש לבדוק את נושא

הרכב. אבל, שהיא סבורה שמספר כלי הרכב אינו מספיק - דומני שזה קצת חריף מדי.

ב.צ. קשת: בנושא זה אני מוכן לעלות על בריקדות, מפני

שאינן צריך בכלל להבין משהו כדי לדעת שאם

אתה שואל את מנהל בית הכלא "ומה יקרה אם המכונית הפרטית שלך

תתקלקל" והוא אומר: "יהיה רע מאד". המצב רע מאד. אם מכונית

נוסעת שם להביא מזון, וקורה משהו, צריך לחכות, כי אין מכונית.

אין מה לבדוק. האמן לי שאין מה לבדוק.

א. ורדיגר: אני מצטרף לדברי ח"כ קשת, וביתר חומרה.

סעיף 10 ת ק ב ל.

סעיף 11. הוועדה קוראת לוועד למען השוטר לפעול למען הסוהר כפי שהוא פועל למען השוטר.

י. ברזני:

ב.צ.קשת: אני הצלחתי, בוועד למען השוטר, לכלול גם את הסוהר. עקרונית התקבלה ההצעה שלי. למעשה, היא לא מתבצעת. אני רוצה לקרוא לוועד למען השוטר, שיפעל גם למען הסוהרים.

אני רוצה להוסיף סעיף שבו יאמר: אנו מביעים את הוקתנו לעבודת הסוהרים והמפקדים ונציב בתי הסוהר, על העבודה הקשה שהם ממלאים בתנאים קשים.

ה ת ק ב ל.

נ. אליעד: זה מחייב מאד.

ב.צ.קשת: אני מוכן לחתום על זה. אני מפריד בין הפעולה של החיל לבין הבוודים.

היו"ר י. ארידור: המסקנות יונחו על שלחן הכנסת. יהיו תיקונים סגנוניים וגם הסדר בסעיפים יתוקן. אני מניח, שחברי הוועדה מסמיכים אותי לעשות זאת, וכל חבר שירצה להעיר את הערותיו - יעשה זאת.

לגבי המכתב בענין הבטחוני, תנוסח שיוטה ע"י יו"ר ועדת המשנה ח"כ קשת, ח"כ ורדיגר, ח"כ אליעד וח"כ בארי. אתם תנסחו את שיוטת המכתב שישלח אל שר המשטרה.

ועדת-המשנה בראשות ח"כ קשת, וחבריה ח"כ ורדיגר, ח"כ הרליץ וח"כ הרליץ עשו עבודה קשה ועבודה פוריה, וסכלנו להעזר הרבה מאד בעבודה זאת ובודאי כל חברי ועדת הפנים התרשמו מהדוח המקיף והיסודי שהם עשו בנושא זה, ואשר הועיל מאד לגיבוש המסקנות האלה. על כך יבואו על הברכה.

2. חוק לתקון פקודת העיריות (מס' 16) תשל"ה-1974 (ארנונה עירונית על דירות ריקות)

היו"ר י. ארידור: ועדת הפנים דנה בחוק הזה, ורוב חברי הוועדה מתח ביקורת קשה על הצעת החוק. רוב חברי הוועדה היה בדעה שאין מקום לדון בשלב זה בהצעה מבחינת סדר היום העמוס של הוועדה.

יו"ר הוועדה חייב לקבל את דעת הוועדה, אם רוב חברי הוועדה מביע דעה כזאת לגבי סדר עדיפות של נושאים, ויו"ר הוועדה קיבל את הדעה, וחידוש הדיון בתקון פקודת העיריות נדחה בלי לקבוע תאריך.

קבלתי הודעה ממר רותם, בשם הממשלה, שהממשלה תובעת להעלות את הנושא על מדרג היום. אני חייב, לפי התקנון של הכנסת, כשיש תביעה מצד הממשלה, להעלות את זה לסדר היום. אני מעלה את הנושא לסדר היום. מה תעשה הוועדה לאחר שזה עולה על סדר היום - זה ענינה של הוועדה. אם הוועדה תחליט לקיים דיון עניני - יהיה דיון עניני. אם היא תחליט לדחות שוב את הנושא - הממשלה תקבל את הדין של דחית הדיון שוב.

ב.צ.קשת: אני נציע להזמין את המנכ"ל של מרכז השלטון המקומי.

ג. אליעד: אני מציע, אם הממשלה רוצה שידונו מחדש, היא צריכה לדאוג שהחברים שלה יהיו נוכחים. אם הוועדה החליטה ברוב מסוים לדחות את זה, אז נראה לי שבמצב כזה אינני רוצה להציל את הממשלה. שידאגו לחברי הקואליציה בוועדת הפנים שיהיו נוכחים כדי שהם יתמכו בעמדת הממשלה. אני אומר את זה באופן הרציני ביותר והפורמלי ביותר.

א. ורדיגר: יש משהו מוזר בכל העניין. רק לפני שבוע הנושא הזה היה בפנינו, מספר פעמים נאמרו כאן דברים ואנחנו התרשמנו שזה לא דחוף ויש דברים יותר דחופים. מה קרה כאן? באים פתאום ומביאים בפנינו נושא אשר נדחה ע"י רוב חברי הוועדה, מכיון שהממשלה רוצה שאנו נחליט כפי שהיא רוצה.

לדעתי, קדם כל לא בהרכב כזה ולא בשעה כזאת. אינני רואה דחיפות דוקא עכשו לדון בחוק אשר לפני שבוע לא ראינו אותו כעדיפות ראשונה. היו"ר אמר שהוועדה קובעת שזה לא מהעדיפות הראשונה ואנחנו נדון בזה כשנחליט לדון.

ראשית, היו"ר היה צריך להביא בפני הוועדה, בלי להזמין את האורחים, שיש משאלה מצד הממשלה לדון מחדש.

אני מציע, עם כל הכבוד לאורחים המכובדים, שאנו היום לא נדון בכך. אני מציע, שהוועדת הפנים, באחת הישיבות בשבוע הבא, בלי להזמין את האורחים, נדון לגופו של עניין איך להתייחס לזה.

ב. צ. קשת: אם הממשלה מבקשת להופיע ולהוסיף נימוקים, למה היא חושבת שזה דחוף - נשמע את דעת הממשלה הרכב הוועדה לא מעניין אותי. בוועדת הפנים כמעט תמיד מתעלמים מההרכב של קואליציה ואופוזיציה. אני מציע לשמוע את מר רותם, וזה הכל. אחר כך היו"ר יחליט, בהתייעצות עם חברי הוועדה, לאחר שיש החלטה של הוועדה ונבהג בהתאם.

היו"ר י. ארידור: אני סבור שכך יש לנהוג, ולכן הזמנתי את מר רותם, והוא יביע את דעתו ומדוע הוועדה צריכה לשנות את החלטתה. אם הוועדה תשאיר את החלטתה - היא נשארת. אם הוועדה תחליט לשנות את החלטתה - יהיה דיון ונחליט מתי לדון בזה.

ש. רותם: אני מצטער, לאחר שנים של יחסים כפי שהיו עם ועדת הפנים, עוד לא היה מקרה של אי-הבנה כזאת, כי אני חשבתי בישיבה האחרונה שתדונו קדם כל בחוק וזה נדון בלי שהיתה לי אפשרות להתייחס לזה. אנחנו לא השתמשנו אף פעם בסמכות הממשלה לדרוש ישיבה דחופה.

היו"ר י. ארידור: יש סעיף האומר שהממשלה יכולה לדרוש קיום כינוס דחוף של הוועדה. אחרת, לא היה עולה הסעיף על סדר היום.

ש. רותם: הדבר הזה קרה, כשאני לא היתי נוכח. היה כאן היועץ המשפטי. אולי היתי משפיע על הוועדה לא לקבל החלטה כפי שהתקבלה.

הפרוצדורה בכנסת היא, שקריאה ראשונה של החוק ז"א שהכנסת קיבלה החלטה לקבל את החוק, והיא יכולה רק לשנות מספר דברים. בתקנון נאמר במפורש, שדיונים דחופים יש להם עדיפות על פני כל דבר אחר. אינני יודע אם הוועדה יכולה להגיד שהיא קיבלה את החוק אבל הוא לא נראה לה.

היו"ר י. ארידור:

א. יכל להיות מצב שהצעה ממסלית אינה זוכה בוועדה. העולם איננו מתהפך על ידי כך.

ב. סמכותה של הוועדה - וחייב יו"ר הוועדה לכבד סמכות כזאת - סמכותה של ועדה לקבוע סדר עדיפות. מה המשמעות של החלטה כזאת, זה ברור. אבל, אי אפשר לבוא ולהגיד שסדר עדיפות של ריונים בקבע ע"י הממשלה.

אני מציע שננהג לפי התקנון. זכותך, מר רותם,

להביע את דעתך.

ש. רותם:

גם בענין סדר העדיפויות בחוקים, יש לממשלה איזה שהוא מעמד גם בכנסת.

היו"ר י. ארידור:

בוועדה אין לממשלה שום מעמד, למעט הזכות להסתייג.

ש. רותם:

הוועדה חייבת לתת לממשלה את הסכות להסתייג, ונחזיר את זה למליאה חזרה. אני אבדוק את זה.

היו"ר י. ארידור:

זה לא מתפקידן של משרד הפנים לבדוק את הנושאים האלה. זה בתחום סמכותה של הכנסת.

ש. רותם:

כל הכבוד ליו"ר, אני חושב שיש לממשלה זכות לבדוק את הסמכויות שיש לה. החוק שהובא לפני הכנסת מדבר על ביטול סעיף מסוים בחוק הקיים. הדבר הזה היה בכנסת כבר זמן רב ואינני יודע מה הנימוקים שעד היום לא המשיכו לדון, למרות ששמעו את כל הצדדים. בחוק הזה יש לדון ישיבה אחת ולהחליט אם מתקנים את הביטול או לא. יכולים רק לסייג את הביטול.

היו"ר י. ארידור:

הוועדה לא החליטה לבטל את החוק, אלא החליטה לגבי סדר עדיפות. אני מבקש ממך לשכנע שיש מקום לזרז את הדיון בחוק הזה.

ש. רותם:

יש היום יותר מ-10,000 דירות ריקות המוחזקות ע"י אנשים, חלקם לספקולציה, חלקם ירדו מהארץ, וחלק אין יודעים איך מחזיקים אותם, וכל זה בזמן שיש מחסור בדיון בארץ. נוסף לכך, ע"י כך שהם לא משתמשים בדירות, הם אינם משתתפים גם בהוצאות אחזקת הדירות מבחינת המסים.

בזמנו דובר על כך שיש מקרים שמישהו פינה דירה ולא השכירו אותה במשך חדש-חדשיים ואמרו שבאותה תקופה לא כדאי לגבות מס. אבל, מאחר וזה הגיע לממדים כאלה, הרי אם הרשות המקומית חייבת לדאוג לבית-ספר וצריך שיהיו השרותים כגון מאור וגני ילדים וכל הקשור בזה, אז מתברר שיש שם עשרות או מאות דירות ריקות ואז מתברר שרק מחצית מהדיירים משלמים מסים.

לכן, הגענו למסקנה שגם אלה הרוצים להחזיק את הדירות בצורה כזאת, לפחות ישכירו אותן, ושנית אפשר ע"י זה להקל על המצב הכספי של הרשויות המקומיות.

מתוך זה הצענו את החוק. מאחר ואנו עומדים עכשו שוב לפני תחילת שנת כספים, וצריכים להכין את החשבונות לרשויות המקומיות והיות ואנו רוצים להציע שהחוק יפעל מ-1 באפריל, אנחנו צריכים את זה תקופה מסוימת לפני כן. לכן, אנו רואים דחיפות שהחוק הזה יתקבל עד סוף דצמבר בכנסת.

ב.צ. קשת:

אני מציע לוועדה, בלי להכנס לויכוח, לאשר את ההחלטה הקודמת של הוועדה, וליפות את כחו של יו"ר הוועדה לקבוע מועד לדיון בהצעת החוק הזה.

ג. אליעד : אני מבקש שהחלטה על ההצעה הזאת תדחה לישיבה הבאה. אני בעצמי היתי בין אלה שהצביעו בעד דחית הדיון. היתה שאלה איך לא להשוות בין אלה שבאמת אינם מצליחים להשכיר את הדירה ובין אלה המחזיקים את הדירות כספקולנטים. משרד הפנים אמר, שאין לו תשובה לזה. ההצעה של דחיה באה לפי הצעת ח"כ ורדיגר כשהוא תמך בדעה שלי בקשר לאלה שבאמת לא יכולים להשכיר את הדירה.

אני מציע שאת ההצבעה בנושא זה נדחה לישיבה הבאה.

היו"ר י. ארידור : בהתאם לנוהג המקובל, כאשר יש הצעה מסוג זה - ההצבעה תדחה.

א. ורדיגר : אני מצטער מאד, ידידי מר רותם, אתה לא הוספת לנו שום דבר להשכלתנו ואינני רואה שום סבה, שמכיון שאנו הולכים לקראת שנה חדשה, אז זה צריך להיות נדון מיד. ראשית כל, אנחנו לא ביטלנו ולא החזרנו את החוק לממשלה, אלא קבענו שיקבע מועד אחר. שנית, אפילו אם אנחנו נחליט שאנו צריכים לדון בהצעת חוק זאת, יש לנו עוד זמן כדי לקבל הסברים. ההצעה הזאת לדחיה מצדי היתה מכיון שאנשי משרד הפנים לא הסבירו לנו איך לאבחנו ואיך נתיחס לסוג אנשים אלה המחזיקים את הדירות לספקולציה ואיך נתיחס לאלה שבאמת לא מצליחים להשכיר את הדירות. או המקרים של יורדים ושהם מחזיקים את הדירות וכו'. אינני יכול להחיל את החוק על כלם. לכן, אני מצטרף להצעתו של ידידי ח"כ קשת ואנו דוחים את הדיון.

א. יריב : קשה להחליט על ענין כשאינ מספיק נתונים. יכל להיות שזה בלתי ניתן להגיד כמה אחוזים הם הספקולנטים וכמה אחוזים יורדים וכו'. יכל להיות שזה ימשך חמש שנים עד שיהיו נתונים. אם אין נתונים, צריך לפחות לעשות אבחנה בין קטגוריות שונות או לתת בחוק אפשרות כדי להבחין בין הקטגוריות השונות. צריכה להיות אחריות כלפי הציבור. יחד עם זה, מרגיז שיש קבלן או ספקולנט ואיננו משלם, או אמריקאי המחזיק בית שני בישראל. הוא צריך לשלם. אבל, כך כמו שזה - לא יתכן. אני לא רוצה להשתמש מהענין, אבל אני רוצה לחוות דעה שהיא דיסקרימינטורית ולא כוללנית.

ב.צ. קשת : לוא היה בא ח"כ אליעד ואומר: "אני רוצה להתייעץ בסיעה שלי", אז מתחשבים. אבל, ח"כ אליעד הביע דעה. אבל, הוא אומר שאם ההצבעה הוא מבקש לדחות לישיבה הבאה. למה? שיהיה הרכב אחר של הישיבה? אני חושב, שכל בר-דעת צריך להבין את ההצעה שלי. ההצעה שלי אומרת: לא במחוי יד לבטל החלטה של הוועדה. מצד שני, מוסיפים פיסקה האומרת: מיפיים את כחו של יו"ר הוועדה לקבוע את המועד לדיון. אז, ניתנת אפשרות לנציגי משרד הפנים לבוא בדברים עם יו"ר הוועדה ולשכנע אותו שיתחשב בזה. אז יו"ר הוועדה, אם הוא יחליט שצריך להתחשב, גם בשנים לב לדברים חשובים שאמר ח"כ א. יריב וגם ח"כ אליעד, אז הוא יזמן קדם את הדיון. לערער על החלטה הרי אנו יכולים ת יד. ח"כ אליעד, אתה יכל להגיד בעוד שבוע שאתה דורש לחדש את הדיון. אבל, אם אנו אומרים שאנו חוזרים על החלטתנו ומיפיים את כחו של יו"ר הוועדה - לדעתי, זאת הדרך הנכונה, ואז הדרך בפני משרד הפנים פתוחה לדבר עם יו"ר הוועדה ולשכנע אותו. זה לא פוגע באינטרסים שעליהם מצביע מר רותם. אני חושב, שזה הוגן.

ג. אליעד : זה לא מדוייק. אני לא חושב שזה הוגן עכשו לקבל החלטה כזאת. צריך לבדוק את זה. אני אמרתי בפרוש, שאני חוכך בדעתי אם אי אפשר למצוא לזה פתרון. אני חושב, שאנו צריכים, למען הסדר הטוב וכדי לשמור על המקובלות - לדחות את זה לישיבה הבאה, ואז יכל להיות שהדעה שלך, ח"כ קשת, תקבל. (י. בארי: באיזה מטרה לדחות?) אני רוצה לשקול את זה עוד פעם. אני שולל שרק זאת הסבה. זכותו של חבר ועדה לדחות הצבעה לישיבה אחת. רק על הצבעה, אפשר לבקש לדחות לישיבה אחת. בישיבה ראשונה, יש זכות לדחות לישיבה אחת.

א. ורדיגר : היות ואנו שמענו את מנכ"ל משרד הפנים והיות ובישיבה קודמת גם כן לא החלטנו לבטל אלא לדחות את הדיון, אני מציע שנצביע עוד פעם ונחליט ברוב קולות, שהיו"ר יקבע - לאחר התייעצות - על סדר העדיפות ומתי לקיים את הדיון.

י. בארי : כהשלמה להצעת ח"כ ורדיגר אנחנו יכולים להוסיף: "אנו פונים למשרד הפנים להביא הצעות אלטרנטיביות להצעת החוק הנוכחית לפי הנחיות שביטא אותן ח"כ א.יריב, ולהביא אותן לידיעת היו"ר.

היו"ר י. ארידור : אם ח"כ אליעד לא מסכים לנוסח הזה - אומר את דעתי. מה שאני יודע על המקובל בוועדות הכנסת, יש טעות לדחות הצבעה לצרכי התייעצות. סיעתית. אני מוכן לפרש את הדברים שאמר ח"כ אליעד, כבקשה לדחות את ההצבעה לצורך התייעצות סיעתית. אם זה כך, אני מקבל בנימוק הזה את הבקשה של, ח"כ אליעד, לדחות את ההצבעה לישיבה הקרובה ביום שלישי הבא.

ש. רותם : בדיונים שקדמו לישיבה האחרונה, היו דיונים על נוסחאות שונות שהיו יכולות לענות על הדברים האלה כדי שהחוק יהיה אחרי שלשה חדשים או חדשיים, או לעיסוקים שונים כגון קבלנים וכו'. אני מצטרף על מה שקרה בישיבה האחרונה, שהחליטו על זה בלי אפשרות שאוכל לשכנע כאן.

היו"ר י. ארידור : הוועדה החליטה לאחר שמיעת נציגי משרד הפנים, שהיו כאן.

ש. רותם : אני בכל זאת, יושב ליד השלחן הזה 26 שנים, וזו פעם ראשונה שאני מוצא יחס כזה. כשאני אמרתי שקרתה כאן איזה תקלה - אמנם, במשרדי, וזוה לא באמשתכם - כי היועץ המשפטי של משרד הפנים היה צריך לאמר "היות ורותם איננו, אני מבקש לדחות את ההצבעה".

ב.צ. קשת : אז תיתן נזיפה ליועץ המשפטי שלך במשרד שלך ואל תנזוף בוועדה בבקשה. היועץ המשפטי שלך לא בסדר, ותנזוף בו. מה הנזיפות האלה והדיבורים האלה אל הוועדה?

ש. רותם : אמרתי ליו"ר שקרה כך וכך ואני מבקש שידונו בוועדה. היו"ר אמר שהוא לא יכל בגלל כבוד הוועדה. אני בקשתי שיביאו את זה לדיון בהקדם האפשרי. אני לא עמדת על הפורמליות הזאת. מצדי, זה היה יכול להיות בעוד שבוע או שבועיים.

ב.מ. קשת : במשך כל השנים שאני יושב בוועדת הפנים, עוד לא קרה לי שעם נציג ממשלה יהיו חילופי דברים כאלה.

י. לוי : אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שעקרונית החוק לא נדחה ע"י הוועדה אלא היו קשיים בישיבה והיועץ המשפטי באותו רגע לא יכל היה לפתור אותם. במחשבה נוספת, לאחר הישיבה הזאת, הסתמנה איזה נוסחה שיתכן ואפשר לפתור את הקשיים האלה. ולאור זה היינו מבקשים להחזיר את הדיון לוועדה.

י. בארי : בידיבה האחרונה דנו גם בגוף הענין והיה מי שיצג את עמדת משרד הפנים בכל הלהט ובכל הנימוקים - היה זה איש השלטון המקומי - יהיה משקלם אשר יהיה.

מר רותם, אתה נכחת בדיונים קודמים והבאת הצעות והן לא התקבלו על דעת חברי הוועדה. בלי סיכום לא התקבלו הדברים. עובדה היא שבפעם האחרונה הכרענו כפי שהכרענו, ז"א ההצעות שהבאת לא הניחו את דעתנו. מה אנחנו מציעים בסך הכל? עד שיתקיים הדיון הבא, תנסו למצוא פתרונות אחרים, שיניחו את דעתנו.

א. מוניץ : חברי-כנסת נכבדים, אני רק יכל - הואיל ולא נכנסנו לדיון לעצם הנושא - אני יכל להשלים את מחשבותיו של ח"כ אליעד: יש ויש אפשרויות לקבוע ברוח הצעותיו ומחשבותיו של ח"כ יריב, וניתן יהיה להפריד בין דירות פנויות למטרות ספקולטיביות ואחרות ויש אפשרויות אחרות ולא קשות. המוקד הוא כזה שיש בארץ מצב שקבלנים מסיימים את הבנין והדירות עומדות ריקות ופתאם פה ושם הרשות המקומית תשיל עוד מטים. יש אפשרות להוציא את המקרים הבודדים האלה.

א. יריב : בענין שגב, אני בטוח שח"כ קשת היה רוצה לסיים את הענין. אני מצטרף אליך בכל מאמץ ואני עומד לרשותך.

ב.צ.קשת : במשך שלשה שבועות נסיתי לזמן את ועדת-המשנה ולא הצלחתי. לצערי הרב, אדמוני דחה אותנו כמה פעמים ולבסוף אמר שנחליט בלעדיו. אני מזמין בשבוע הבא, בכל הרכב שיהיה, באחד מימי הכנסת, את חברי הוועדה. חומר רב יש כבר ונוציא את המסקנות

א. יריב : דברנו על מעקב על החלטותינו.

היו"ר י. ארידור : נשלחו על ידי מכתבים לכל השרים הנוגעים בדבר, עם פרוט ההמלצות הנוגעות לכל שר, וזה יובא לידיעת חברי הוועדה.

הישיבה נבעלה בשעה 11.00